ভাৰত ৰাষ্ট্ৰ আৰু অন্যান্য

বনাম

সুবেদাৰ ৰাম নাৰায়ণ আদি

১৫ ছেপ্টেম্বৰ, ১৯৯৮ চন

[ন্যায়াধীশ এছ. পি. ভাৰুচা, ন্যায়াধীশ জি. টি. নানাৱতী আৰু ন্যায়াধীশ বি. এন. কিৰপাল]

সেনা আইন, ১৯৫০: পৰিচ্ছদ ৪০(এ), ৪৮ আৰু ৭১- সেনাবাহিনীৰ বাবে পেঞ্চন নিয়মাৱলী, ১৯৬১ (প্ৰথম খণ্ড)- নিয়ম ১১৩(এ) আৰু ১৬(এ)।

সেৱা আইন- সেনা- পেঞ্চন জব্দ কৰা- জুনিয়ৰ কমিচনড অফিচাৰ- সামৰিক আদালত- বৰ্খাস্ত- ফলস্বৰূপে পেঞ্চন আৰু পাৰিতোষিকৰ বাবে অযোগ্যতা- বৈধ বুলি ধৰা হৈছে- নিয়ম ১১৩(এ)- উপস্থাপন কৰে, অবৈধ নহয়।

সেনা আইন- কমিছনড অফিচাৰ আৰু জুনিয়ৰ কমিছনড অফিচাৰ- চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰাৰ পিছত পেঞ্চনৰ অযোগ্যতাৰ সৈতে জড়িত ব্যৱস্থা- নিয়ম ১৬(এ) আৰু ১১৩(এ) ক্ৰমে-ইয়াৰ মাজৰ পাৰ্থক্য।

ভাৰতৰ সংবিধান, ১৯৫০: অনুচ্ছেদ ২০(২)।

দ্বৈত বিপদাশংকা- জুনিয়ৰ কমিচনড অফিচাৰ- সামৰিক আদালত- সেৱাৰ পৰা বৰ্খাস্ত- ফলস্বৰূপে পেঞ্চনৰ বাবে অযোগ্যতা- উপস্থাপন কৰে, দ্বৈত বিপদাশংকা নহয়।

প্ৰতিপক্ষ হৈছে ভাৰতীয় সেনাৰ এজন জুনিয়ৰ কমিচনড অফিচাৰ, যাক ১৯৫০ চনৰ সেনা আইনখনৰ ৪০(এ) আৰু ৪৮ নং পৰিচ্ছদত অভিযুক্ত কৰা হৈছিল। সাধাৰণ সামৰিক আদালতে তেওঁক অভিযোগ কৰা অপৰাধৰ বাবে দোষী সাব্যস্ত কৰে আৰু ফলস্বৰূপে তেওঁক চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰে।

প্ৰতিপক্ষই পেঞ্চনৰ সুবিধা প্ৰদানৰ বাবে দিল্লী উচ্চ ন্যায়ালয়ত লেখ আবেদন দাখিল কৰে। মেজৰ জি. এছ. সোধীৰ গোচৰত এই আদালতৰ সিদ্ধান্তৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি উচ্চ ন্যায়ালয়ে ৰায় দিছিল যে যিহেতু সাধাৰণ সামৰিক আদালতে প্ৰতিপক্ষক পেঞ্চনৰ সুবিধাৰ পৰা

বঞ্চিত কৰাৰ আদেশ দিয়া নাই, সেয়েহে তেওঁক চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰা স্বত্বেও তেওঁ একেখিনি সুবিধাৰ অধিকাৰী হ'ব।

এই আদালতত এই প্ৰশ্নৰ ওপৰত কৰা আপীলত যে এজন জুনিয়ৰ কমিচনড অফিচাৰে সেনা আইন, ১৯৫০-ৰ অধীনত চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত হ'লে তেওঁৰ পূৰ্বৰ সকলো সেৱাৰ সন্দৰ্ভত পেঞ্চন বা পাৰিতোষিকৰ বাবে অযোগ্য হ'ব নেকি : (i) ভাৰত ৰাষ্ট্ৰৰ হৈ দাবী কৰা হৈছিল যে সেনা আইনৰ অধীনত বৰ্খাস্ত বা বহিষ্কাৰ কৰাৰ বাবে এজন জুনিয়ৰ কমিচনড অফিচাৰৰ দ্বাৰা পেঞ্চনীয় লাভালাভ প্ৰাপ্ত কৰাৰ যোগ্যতা সম্পৰ্কে প্ৰাসঙ্গিক ব্যৱস্থাটো আছিল নিয়ম ১১৩(এ) আনহাতে কমিচনড অফিচাৰৰ বাবে প্ৰাসঙ্গিক ব্যৱস্থা আছিল নিয়ম ১৬(এ); (ii) উচ্চ ন্যায়ালয়ে *মেজৰ সোধীৰ* গোচৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি ভুল কৰিছিল কাৰণ ই নিয়ম ১১৩(এ)ৰ প্ৰযোজ্যতাৰ সৈতে জড়িত নাছিল।

প্ৰতিপক্ষৰ হৈ দাবী কৰা হৈছিল যে (i) যেতিয়া প্ৰতিপক্ষক সামৰিক আদালতত বহিষ্কাৰ কৰা হৈছিল আৰু চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰা হৈছিল তেতিয়া পেঞ্চন বন্ধ ৰখাটো দুগুণ বিপদৰ সমান হ'ব; (ii) নিয়ম ১১৩(এ) বৈষম্যমূলক আছিল আৰু যি পেঞ্চন উপাৰ্জন কৰা হয় সেয়া সংশ্লিষ্ট ব্যক্তিজনৰ সম্পত্তি হৈ পৰে আৰু সেইটো কাঢ়ি ল'ব নোৱাৰি।

আপীলৰ অনুমতি দি আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ বিবাদিত ৰায়দানক একাষৰীয়া কৰি, এই আদালতে কয়:

উপস্থাপন কৰে: ১. সেনা আইনখনৰ ১১৩ নং নিয়মত স্পষ্ট কৰা হৈছে যে এজন জুনিয়ৰ কমিচনড অফিচাৰ বা অন্য পদবীৰ ব্যক্তি বা এজন অসামৰিকক (নিযুক্তিপ্ৰাপ্ত) চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰাৰ আদেশ গৃহীত হ'লে পেঞ্চন বা পাৰিতোষিক প্ৰদানৰ বাবে অযোগ্য হ'ব। চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰাৰ আদেশৰ স্বাভাৱিক ফলাফল হ'ল পেঞ্চনৰ সুবিধাৰ পৰা বঞ্চিত হোৱা। কিন্তু ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে ব্যতিক্ৰমী ক্ষেত্ৰত নিজৰ বিবেচনা অনুসৰি পেঞ্চন প্ৰদানৰ নিৰ্দেশ দিব পাৰে। গতিকে যদিহে ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে কোনো আদেশ গৃহীত নকৰে তেন্তে ইয়াৰ ফলাফল হ'ল চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰা জুনিয়ৰ কমিচনড অফিচাৰে পেঞ্চন বা পাৰিতোষিকৰ অধিকাৰী নহয়।

২. নিয়ম ১৬(এ)-ৰ চৰ্তাৱলী নিয়ম (১১৩)এ-ৰ পৰা স্পষ্টভাৱে পৃথক। নিয়ম ১৬(এ) অনুসৰি যেতিয়া সেনা আইন ১৯৫০-ৰ পৰিচ্ছদ ৩ (xviii)-ত সংজ্ঞায়িত কৰা অনুসৰি কোনো বিষয়াক বহিষ্কাৰ কৰা বা চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰা বা অপসাৰণ কৰা হয় তেতিয়া ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে তেওঁৰ পেঞ্চন জব্দ কৰাৰ বা কম হাৰত পেঞ্চন প্ৰদানৰ নিৰ্দেশ দিয়াৰ বিবেচনাধীনতা থাকে। কমিছনড অফিচাৰক চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত, অপসাৰণ আদি কৰিলে স্বয়ংক্ৰিয়ভাৱে তেওঁৰ পেঞ্চন

জব্দ বা হ্রাস নহয়। কিন্তু ৰাষ্ট্ৰপতিক ক্ষমতা দিয়া হৈছে যে এনে ক্ষেত্ৰত তেওঁ বিষয়াজনৰ পেঞ্চন জব্দ কৰাৰ নিৰ্দেশ দিব পাৰে বা ইয়াৰ হাৰ হ্ৰাস কৰিব পাৰে।

৩. সেনা আইনৰ ৭১ নং পৰিচ্ছদত বিভিন্ন ধৰণৰ শাস্তিৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছে যিটো সেনা আইনৰ অধীনত আৰু সামৰিক আদালতৰ দ্বাৰা দোষী সাব্যস্ত হোৱা ব্যক্তিয়ে কৰা অপৰাধৰ সন্দৰ্ভত প্ৰদান কৰিব পাৰি। পৰিচ্ছদ ৭১(এ)ৰ অধীনত মৃত্যুদণ্ডৰ পৰা আৰম্ভ কৰি পৰিচ্ছদ ৭১(এইচ)ৰ অধীনত দৰমহা আৰু ভাট্টা বন্ধ কৰালৈকে বিভিন্ন ধৰণৰ শাস্তি প্ৰদান কৰা হয়। পৰিচ্ছদ ৭১ (জে)ৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা দৰমহা আৰু ভাট্টা জব্দ কৰাৰ শাস্তি পৰিচ্ছদ ৭১ (ই)ৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা সেৱাৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰাতকৈ কম প্ৰকৃতিৰ। যেতিয়া পৰিচ্ছদ ৭১ (জে)ৰ অধীনত শাস্তি আৰোপ কৰা হয়, নিয়ম ১১৩(এ)ৰ কোনো আশ্ৰয় ল'ব নোৱাৰি, কিয়নো উক্ত নিয়মাৱলী কেৱল তেতিয়াহে প্ৰযোজ্য হয় যদি সংশ্লিষ্ট ব্যক্তিজনৰ বিৰুদ্ধে বৰ্খাস্তৰ আদেশ প্ৰদান কৰা হয়। অৰ্থাৎ পৰিচ্ছদ ৭১(জে) আৰু নিয়ম ১১৩(এ) একেলগে প্ৰযোজ্য হ'ব নোৱাৰে। আনহাতে যেতিয়া পৰিচ্ছদ ৭১(ই)ৰ অধীনত বৰ্খাস্তৰ শাস্তি প্ৰদান কৰা হয় তেতিয়া নিয়ম ১১৩(এ)ৰ বিধানসমূহ প্ৰযোজ্য হয়। শাস্তিৰ ফলত নিয়মাৱলীৰ অধীনত দিয়া পেঞ্চন বা পাৰিতোষিকৰ সুবিধা কাঢ়ি লোৱা হয়। প্ৰতিপক্ষৰ দৰে কৰ্মচাৰীৰ ক্ষেত্ৰত সেনা আইনৰ বিধানৰ অধীনত চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰাৰ আদেশে তেওঁক পেঞ্চন বা পাৰিতোষিকৰ বাবে অযোগ্য কৰি তুলিব। কোনো ব্যক্তিয়ে পেঞ্চন বা পাৰিতোষিক প্ৰদানৰ বাবে যোগ্য হ'বলৈ হ'লে তেওঁক সেৱাৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰা হোৱা উচিত নহয়। সেয়েহে সেনা আইনৰ বিধানৰ অধীনত বৰ্খাস্ত কৰাটো পেঞ্চন বা পাৰিতোষিক প্ৰাপ্ত কৰাৰ বাবে এক অযোগ্যতা।

৪. জুনিয়ৰ কমিছনড অফিচাৰ আৰু কমিছনড অফিচাৰসকল বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ অন্তৰ্ভুক্ত। তেওঁলোকৰ অৱস্থান একে নহয়। পেঞ্চন এনে নিয়ম আৰু বিধিৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা হয় যিয়ে সেই পৰিস্থিতিৰ ব্যৱস্থা কৰিব পাৰে আৰু কৰে যিয়ে এজন ব্যক্তিক সেইটো প্ৰাপ্ত কৰিবলৈ অযোগ্য কৰি তুলিব। বৰ্খাস্ত হোৱাৰ ফলত এজন জুনিয়ৰ কমিছনড অফিচাৰ পেঞ্চন বা পাৰিতোষিক লাভৰ অধিকাৰী নহয়। নিয়ম ১১৩(এ) কোনো কাৰণতে অবৈধ নহয়।

৫. কমিছনড অফিচাৰসকলৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নিয়ম ১৬(এ)ৰ বিপৰীতে অন্যান্য পদবীৰ নন-কমিছনড অফিচাৰ আৰু অসামৰিক (নিযুক্তিপ্ৰাপ্ত)ৰ ক্ষেত্ৰত সেনা আইনৰ অধীনত এনে ব্যক্তিক চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰিলে প্ৰকৃততে তেওঁক পাৰিতোষিকৰ পেঞ্চনৰ বাবে অযোগ্য কৰি তুলিব। ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে অৱশ্যে সেনা আইনৰ বিধানৰ অধীনত চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰা ব্যক্তিৰ ক্ষেত্ৰত কিন্তু ব্যতিক্ৰমী পৰিস্থিতিত আৰু তেওঁৰ বিবেচনা অনুসৰি সেৱা পেঞ্চন প্ৰদান কৰাৰ অধিকাৰ আছে।

মেজৰ জি. এছ. সোধী বনাম ভাৰত ৰাষ্ট্ৰ, [১৯৯১] ২ এছ.চি.চি. ৩৭১, ব্যাখ্যা কৰা হৈছে আৰু প্ৰযোজ্য নহয় বুলি ধৰা হৈছে।

ভাৰত ৰাষ্ট্ৰ আৰু অন্যান্য বনাম আৰ. কে. এল. ডি. আজাদ, [১৯৯৫] পৰিপূৰক ৩ এছ.চি.চি. ৪২৬-ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰা হৈছিল।

মেজৰ (অৱসৰপ্ৰাপ্ত) হৰি চান্দ পাহৱা বনাম ভাৰত ৰাষ্ট্ৰ আৰু আন এজন, [১৯৯৫] পৰিপূৰক ১ এছ.চি.চি. ২২১; ভাৰত ৰাষ্ট্ৰ বনাম ব্ৰিগেডিয়াৰ পি. কে. দত্ত (অৱসৰপ্ৰাপ্ত), জে.টি. (১৯৯৫) ১ এছ.চি ৪১৩, উল্লেখ কৰা হৈছে।

দেৱানী আপীল অধিকাৰক্ষেত্ৰ: দেৱানী আপীল নং ৩৬০৯/১৯৯৬ ইত্যাদি।

চি.ডব্লিউ.পি. নং: ৯১৭/১৯৯১-ত দিল্লী উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ৯.৮.৯৪ তাৰিখৰ ৰায় আৰু আদেশৰ পৰা।

চি.এ. নং ৩৬১২, ৩৬১৩/৯৬, ৭৪৬৭/৯৪ আৰু ৪৮৫২/৯৫ৰ সৈতে।

আপীলকাৰীৰ হৈ এন.এন. গোস্বামী, অশোক শ্ৰীবাস্তৱ, শ্ৰীমতী সুষ্মা মঞ্চান্দা আৰু অনিল কাটিয়াৰ।

প্ৰতিপক্ষসকলৰ হৈ প্ৰেম মালহোত্ৰা, অশোক মাথুৰ আৰু মনোজ প্ৰসাদ।

আদালতৰ ৰায়দান প্ৰদান কৰিছিল-

ন্যায়াধীশ কিৰপাল,- এই আৰু ইয়াৰ লগত জড়িত আপীলসমূহত বিবেচনা কৰিবলগীয়া একমাত্ৰ প্ৰশ্নটো হ'ল যে প্ৰতিপক্ষ, যি এজন জুনিয়ৰ কমিছনড অফিচাৰ আছিল, সেনা আইন, ১৯৫০-ৰ অধীনত তেওঁক চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰাৰ পিছত তেওঁৰ পূৰ্বৰ সকলো সেৱাৰ ক্ষেত্ৰত পেঞ্চন বা পাৰিতোষিকৰ বাবে অযোগ্য হ'ব নেকি।

১৯৬২ চনৰ ১৭ মাৰ্চত প্ৰতিপক্ষই ভাৰতীয় সেনাবাহিনীত নামভৰ্তি কৰিছিল। ১৯৮৪ চনৰ ১ মাৰ্চৰ পৰা কাৰ্যকৰী হোৱাকৈ তেওঁক চুবেদাৰ মেজৰ পদলৈ পদোন্নতি দিয়া হয়। যেতিয়া তেওঁ ৭৫ মিডিয়াম ৰেজিমেণ্টত সেৱা আগবঢ়াই আছিল তেওঁক ১৯৮৮ চনৰ ১৭ নৱেম্বৰৰ পৰা কাৰ্যকৰী হোৱাকৈ নিকটভাৱে আটক কৰি ৰখা হৈছিল আৰু তাৰ পিছত সেনা আইনৰ বিধান অনুসৰি তেওঁক ক'ৰ্ট মাৰ্শ্বেল কৰা হয়। তেওঁক তেওঁৰ উচ্চপদস্থ বিষয়াৰ বিৰুদ্ধে অপৰাধমূলক বল প্ৰয়োগ কৰাৰ ৪০(এ) পৰিচ্ছেদ আৰু কৰ্তব্যৰত অৱস্থাত মদ্যপান কৰাৰ বাবে সেনা আইন, ১৯৫০ৰ ৪৮ নং পৰিচ্ছেদত অভিযুক্ত কৰা হৈছিল।

সাধাৰণ সামৰিক আদালতে প্ৰতিপক্ষক দোষী সাব্যস্ত কৰে আৰু তাৰ পিছত ১৯৮৯ চনৰ ১ আগষ্টত তেওঁক চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰা হয়। তেওঁ সাধাৰণ সামৰিক আদালতৰ সিদ্ধান্তৰ

বিৰুদ্ধে সেনা মুৰব্বীৰ ওচৰত আবেদন দাখিল কৰিছিল যদিও যথাযথ বিবেচনাৰ অন্তত নাকচ কৰা হয়।

ইয়াৰ পিছত প্ৰতিপক্ষই জম্মু-কাশ্মীৰ উচ্চ ন্যায়ালয়ত সামৰিক আদালতৰ কাৰ্য্যবিধি বাতিলৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা কৰি লেখ আবেদন নং ৪২৩/১৯৮৯ দাখিল কৰে। এই আবেদন অৱশ্যে প্ৰত্যাহাৰ কৰা হয় আৰু পেঞ্চনৰ সুবিধা প্ৰদানৰ বাবে দিল্লী উচ্চ ন্যায়ালয়ত আন এখন লেখ আবেদন নং ৯১৭/১৯৯১ দাখিল কৰা হয়। *মেজৰ জি.এছ. সোধি বনাম ভাৰত ৰাষ্ট্ৰ,* [১৯৯১] ২ উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ ৩৭১ গোচৰত এই ন্যায়ালয়ৰ সিদ্ধান্তৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি উচ্চ ন্যায়ালয়ে এই সিদ্ধান্তত উপনীত হয় যে যিহেতু সাধাৰণ সামৰিক আদালতে প্ৰতিপক্ষক পেঞ্চনৰ সুবিধাৰ পৰা বঞ্চিত কৰাৰ আদেশ দিয়া নাই, সেয়েহে তেওঁক চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰা স্বত্বেও তেওঁ একেখিনিৰ অধিকাৰী হ'ব।

বিশেষ অনুমতিৰ দ্বাৰা এই আবেদনত প্ৰত্যাহ্বান উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা সিদ্ধান্তৰ প্ৰতি।

আপীলকাৰীৰ হৈ বিদ্বান জ্যেষ্ঠ অধিবক্তা এন.এন. গোস্বামীয়ে যুক্তি দিছিল যে সেনা আইনৰ অধীনত চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত বা অব্যাহতি পোৱাৰ সময়ত জুনিয়ৰ কমিছনড অফিচাৰে পেঞ্চনৰ সুবিধা লাভ কৰাৰ যোগ্যতা সম্পৰ্কে বিধানটো নিয়ম ১১৩(এ)ৰ দ্বাৰা পৰিচালিত। এই বিধানটো কমিছনড অফিচাৰসকলক চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য বিধানৰ পৰা পৃথক আছিল বুলি দাবী কৰা হৈছিল। দাখিল কৰা হৈছিল যে উচ্চ ন্যায়ালয়ে, এই গোচৰটোত, *মেজৰ সোধিৰ* গোচৰত (উপৰোক্ত) এই ন্যায়ালয়ৰ সিদ্ধান্তৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি ভুল কৰিছিল যিটো নিয়ম ১১৩(এ)ৰ প্ৰযোজ্যতাৰ সৈতে জড়িত নাছিল। আমাৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰা হৈছিল নিয়ম ১৬(এ)ৰ প্ৰতি, যিটো এজন বিষয়াক পেঞ্চন প্ৰদানৰ সৈতে জড়িত, যাক বহিষ্কাৰ, বৰ্খাস্ত, অপসাৰণ বা অৱসৰ ল'বলৈ আহ্বান জনোৱা হয়, সেই নিয়মটোৱেই *মেজৰ সোধীৰ* গোচৰত প্ৰযোজ্য আছিল।

নিয়মৰ তৃতীয় অধ্যায় জুনিয়ৰ কমিছনড অফিচাৰ, অন্যান্য পদবীৰ বিষয়া আৰু অসামৰিক বিষয়া (নিযুক্তিপ্ৰাপ্ত)ৰ সৈতে জড়িত। এই অধ্যায়ৰ বিধানসমূহ এই আৰু অন্যান্য আপীলত প্ৰতিপক্ষৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য হোৱাটো বিতৰ্কৰ বিষয় নহয়। আমি যি ১১৩ নং নিয়মৰ সৈতে জড়িত, সেই নিয়ম এনেধৰণৰঃ

"১১৩(এ) সেনা আইনৰ বিধানৰ অধীনত যিজন ব্যক্তিক বৰ্খাস্ত কৰা হয়, তেওঁ পূৰ্বৰ সকলো সেৱাৰ সন্দৰ্ভত পেঞ্চন বা পাৰিতোষিকৰ বাবে অযোগ্য।

অৱশ্যে, ব্যতিক্ৰমী ক্ষেত্ৰত, তেওঁক ৰাষ্ট্ৰপতিৰ বিবেচনা অনুসৰি সেৱা পেঞ্চন বা পাৰিতোষিক প্ৰদান কৰা হ'ব পাৰে, যি হাৰতকৈ অধিক নহয় যাৰ বাবে তেওঁ অন্যথা যোগ্য হ'লহেঁতেন যদি তেওঁক একে তাৰিখতে অব্যাহতি দিয়া হ'লহেঁতেন।

(বি) সেনা আইনৰ অধীনত অব্যাহতি দিয়া ব্যক্তি হিচাপে ইয়াৰ অধীনত প্ৰস্তুত কৰা নিয়মবোৰ এই নিয়মাৱলীৰ অধীনত পেঞ্চন বা পাৰিতোষিকৰ বাবে যোগ্য হৈ থাকে।"

নিয়ম ১৬(এ) নিয়মাৱলীৰ দ্বিতীয় অধ্যায়ত পৰে যিটো কমিছনড অফিচাৰসকলৰ সৈতে জড়িত। উক্ত নিয়মাৱলী, যিমানদূৰ প্ৰাসংগিক, তলত দিয়া ধৰণে লিখা হৈছে:

"১৬(এ) যেতিয়া পেঞ্চন উপাৰ্জনৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় যোগ্যতাসম্পন্ন সেৱাৰ নূন্যতম সময়সীমা থকা কোনো বিষয়াক বহিষ্কাৰ বা চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত বা অপসাৰণ কৰা হয়, তেতিয়া ৰাষ্ট্ৰপতিৰ বিবেচনা অনুসৰি তেওঁৰ পেঞ্চন বাজেয়াপ্ত বা প্ৰদান কৰা হ'ব পাৰে যিটো হাৰতকৈ অধিক নহয় যিটো বাবে তেওঁ অন্যথা যোগ্যতা অৰ্জন কৰিছিল যদি তেওঁ একে তাৰিখে অৱসৰ ল'লেহেঁতেন।"

উক্ত নিয়মসমূহৰ উল্লেখ কৰি এই আদালতে মেজৰ (অৱসৰপ্ৰাপ্ত) হৰি চান্দ পাহৱা বনাম ভাৰত ৰাষ্ট্ৰ আৰু আন এজন, [১৯৯৫] পৰিপূৰক ১ উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ গোচৰ ২২১ আৰু ভাৰত ৰাষ্ট্ৰ বনাম ব্ৰিগেডিয়াৰ পি. কে. দত্ত (অৱসৰপ্ৰাপ্ত), জে. টি. (১৯৯৫) ১ এছ. চি. ৪১৩, গোচৰত ৰায় দিছে যে এই নিয়মসমূহ বিধিগত নহ'লেও বাধ্যতামূলক কাৰণ পেঞ্চনৰ সুবিধা কেৱল এই নিয়মসমূহৰ অধীনতহে প্ৰদান কৰিব পাৰি আৰু সেয়েহে উক্ত নিয়মাৱলীত উল্লেখ কৰা ধৰণে আৰু পৰিস্থিতিত জব্দ কৰিব পাৰি।

নিয়ম ১১৩(এ)ৰ প্ৰথম বাক্যটোত স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে যে সেনা আইনৰ বিধানৰ অধীনত বৰ্খাস্ত হোৱা কোনো ব্যক্তিয়ে পূৰ্বৰ সকলো সেৱাৰ সন্দৰ্ভত পেঞ্চন বা পাৰিতোষিকৰ বাবে অযোগ্য। আন কথাত, উত্তৰদাতাৰ দৰে এজন ব্যক্তি যাৰ ওচৰত ধাৰা ১১৩(এ) প্ৰযোজ্য হয় তেওঁক বৰ্খাস্ত কৰাৰ আদেশ প্ৰদান কৰাৰ ওপৰত কোনো পেঞ্চন প্ৰাপ্ত কৰাৰ অধিকাৰ নাথাকিব। ধাৰা ১১৩-ৰ দফা (বি)-য়ে সেনা আইনৰ ধাৰাৰ অধীনত অব্যাহতি দিয়া, আৰু বৰ্খাস্ত নকৰা ব্যক্তি এজনৰ ক্ষেত্ৰত পাৰ্থক্য বহন কৰে। অব্যাহতিৰ ক্ষেত্ৰত এজন ব্যক্তি উক্ত নিয়মৰ অধীনত পেঞ্চন বা পাৰিতোষিকৰ বাবে যোগ্য হৈ থাকে। ধাৰা ১১৩(ক)ৰ শেষৰ অংশত উল্লেখ আছে যে, ব্যতিক্ৰমী ক্ষেত্ৰত ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে তেওঁৰ বিবেচনা অনুসৰি, সেৱা পেঞ্চন বা পাৰিতোষিক এনে হাৰতকৈ অধিক নহ'ব পাৰে যাৰ বাবে এজন ব্যক্তিয়ে অন্যথা যোগ্যতা অৰ্জন কৰিব পাৰিলেহেঁতেন, যদি তেওঁক একেদিনাই অব্যাহতি দিয়া হ'লহেঁতেন, আৰু বৰ্খাস্ত কৰা নহ'লহেঁতেন। নিয়ম ১১৩ পঢ়িলে স্পষ্ট হয় যে কনিষ্ঠ কমিচনপ্ৰাপ্ত বিষয়া বা অন্য পদবীৰ ব্যক্তি বা

কোনো অসামৰিক (নিযুক্তিপ্ৰাপ্ত) ব্যক্তিৰ ক্ষেত্ৰত চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰাৰ আদেশ গৃহীত হ'লে তেওঁ পেঞ্চন বা পাৰিতোষিক প্ৰদানৰ বাবে অযোগ্য হৈ পৰিব। চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰাৰ আদেশৰ স্বাভাৱিক ফলাফল হ'ল পেঞ্চনৰ সুবিধাৰ পৰা বঞ্চিত হোৱা। কিন্তু ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে ব্যতিক্ৰমী ক্ষেত্ৰত নিজৰ বিবেচনা অনুসৰি পেঞ্চন প্ৰদানৰ নিৰ্দেশ দিব পাৰে। গতিকে যদিহে ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে কোনো আদেশ গৃহীত নকৰে তেন্তে ইয়াৰ ফলাফল হ'ল চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰা জুনিয়ৰ কমিছনড অফিচাৰে পেঞ্চন বা পাৰিতোষিকৰ অধিকাৰী নহয়।

নিয়ম ১৬(এ)ৰ চৰ্তাৱলী নিয়ম ১১৩(এ)ৰ পৰা স্পষ্টভাৱে পৃথক। নিয়ম ১৬(এ) অনুসৰি যেতিয়া সেনা আইন, ১৯৫০ৰ ধাৰা ৩(xviii)-ত সংজ্ঞায়িত কৰা অনুসৰি কোনো বিষয়াক বহিষ্কাৰ কৰা বা চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰা বা অপসাৰণ কৰা হয় তেতিয়া ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে তেওঁৰ পেঞ্চন জব্দ কৰাৰ বা কম হাৰত পেঞ্চন প্ৰদানৰ নিৰ্দেশ দিয়াৰ বিবেচনাধীনতা থাকে। কমিছনড অফিচাৰক চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত, অপসাৰণ আদি কৰিলে নহয়, অৰ্থাৎ ইয়াৰ ফলত তেওঁৰ পেঞ্চন জব্দ বা হ্ৰাস পায়। কিন্তু ৰাষ্ট্ৰপতিক এনে ধৰণৰ ক্ষেত্ৰত ক্ষমতা দিয়া হয় যে তেওঁ হয় বিষয়াজনৰ পেঞ্চন জব্দ কৰাৰ নিৰ্দেশ দিব পাৰে বা ইয়াৰ হাৰ হ্ৰাস কৰিব পাৰে, *মেজৰ সোধি*ৰ গোচৰটো এনে এটা আছিল য'ত এজন কমিছনড অফিচাৰক চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰাৰ পিছত তেওঁৰ পেঞ্চন জব্দ কৰাৰ প্ৰশ্নটো আলোচনা কৰা হৈছিল। নিয়ম ১৬(এ)ৰ প্ৰসংগত দেখা গৈছিল যে যিহেতু উক্ত নিয়মৰ অধীনত কোনো আদেশ দিয়া হোৱা নাছিল, সেয়েহে সংশ্লিষ্ট বিষয়াজনে সম্পূৰ্ণ পৰিমাণৰ পেঞ্চন বা পাৰিতোষিক লাভ কৰাৰ অধিকাৰী হ'ব, যিটো সাধাৰণতে তেওঁক প্ৰদান কৰা হ'ব।

১১৩ নং নিয়মৰ বিধানসমূহ প্ৰযোজ্য হোৱা জুনিয়ৰ কমিছনড অফিচাৰৰ ক্ষেত্ৰত পেঞ্চন জব্দ কৰাৰ প্ৰশ্নটো এই আদালতৰ সন্মুখত ভাৰত ৰাষ্ট্ৰ আৰু অন্যান্য বনাম আৰ. কে. এল. ডি. আজাদ, (১৯৯৫) পৰিপূৰক ৩ উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ গোচৰ ৪২৬-ত বিবেচনাৰ বাবে আহিছিল। নিয়ম ১১৩(এ)ৰ কথা উল্লেখ কৰাৰ পিছত এই আদালতে ৪২৯ নং পৃষ্ঠাত তলত দিয়া পৰ্যবেক্ষণটো কৰিছে:

"ওপৰোক্ত নিয়মাৱলীৰ সাধাৰণ ভাষাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি প্ৰতিপক্ষই তেওঁৰ পূৰ্বৰ সেৱাৰ ভিত্তিত পেঞ্চন আৰু পাৰিতোষিকৰ বাবে কোনো আইনী বা বৈধ দাবী উত্থাপন কৰিব নোৱাৰে কাৰণ, স্বীকাৰ্য্য যে তেওঁ আইনৰ ধাৰা ৭৩-ৰ সৈতে পঢ়া ধাৰা ৭১ অনুসৰি খাৰিজ হৈ আছে। গতিকে দ্বিতীয় প্ৰশ্নটোৰ উত্তৰ নেতিবাচক বুলি দিব লাগিব।"

প্ৰতিপক্ষৰ বিদ্বান অধিবক্তা প্ৰেম মালহোত্ৰাই যুক্তি দিছিল যে প্ৰতিপক্ষক সামৰিক আদালতত বহিষ্কাৰ কৰি চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰাৰ সময়ত পেঞ্চন বন্ধ ৰখাটো দুগুণ শাস্তি হ'ব। এইটো দাখিল কৰা হৈছিল যে সেনা আইনৰ ধাৰা ৭১(জে)-ৰ অধীনত সামৰিক আদালতৰ পিছত

প্ৰদান কৰিব পৰা এটা শাস্তি হ'ল "সক্ৰিয় সেৱাত সংঘটিত অপৰাধৰ বাবে তিনিমাহতকৈ অধিক সময়ৰ বাবে দৰমহা আৰু ভাট্টা জব্দ কৰা"। এই যুক্তি প্ৰস্তুত কৰি দাখিল কৰা হৈছিল যে সেনা আইনখনৰ ধাৰা ৭১-ৰ দফা (ই)ত উল্লেখ কৰা সেৱাৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰাৰ দৰে দৰমহা আৰু ভাট্টা জব্দ কৰাটোও দফা (জে)ৰ অধীনত আৰোপ কৰিব পৰা শাস্তিৰ ভিতৰত এটা। যদি এনে জব্দ কৰাৰ শাস্তি প্ৰদান কৰা হ'লহেঁতেন, তেন্তে প্ৰতিপক্ষই সেৱাত অব্যাহত থাকিলহেঁতেন কিন্তু ধাৰা ৭১(ই)ৰ অধীনত তেওঁক সেৱাৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰাৰ নিৰ্দেশ দি তেওঁ উপাৰ্জন কৰা পেঞ্চনৰ পৰাও নিয়ম ১১৩(এ)ৰ অধীনত বঞ্চিত হৈ আছে।

এই বিতৰ্কত আমি কোনো যোগ্যতা বিচাৰি নাপাওঁ। সেনা আইনৰ ৭১ নং ধাৰাত বিভিন্ন ধৰণৰ শাস্তিৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছে যিটো সেনা আইনৰ অধীনত আৰু সামৰিক আদালতে দোষী সাব্যস্ত হোৱা ব্যক্তিয়ে কৰা অপৰাধৰ সন্দৰ্ভত প্ৰদান কৰিব পাৰি। শাস্তিবোৰ বিভিন্ন পৰিমাণৰ, ধাৰা ৭১ (এ)ৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা মৃত্যুৰ পৰা ধাৰা ৭১ (এইচ)ৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা দৰমহা আৰু ভাট্টা বন্ধ কৰালৈকে। ধাৰা ৭১(জে)ৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা দৰমহা আৰু ভাট্টা জব্দ কৰাৰ শাস্তি ধাৰা ৭১(ই)ৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা সেৱাৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰাতকৈ কম প্ৰকৃতিৰ। যেতিয়া ধাৰা ৭১(জে)ৰ অধীনত শাস্তি আৰোপ কৰা হয় তেতিয়া নিয়ম ১১৩(এ)ৰ আশ্ৰয় ল'ব নোৱাৰি, কাৰণ উক্ত নিয়মটো তেতিয়াহে প্ৰযোজ্য হ'ব যদি সংশ্লিষ্ট ব্যক্তিজনৰ বিৰুদ্ধে চাকৰিৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰাৰ আদেশ দিয়া হয়। অৰ্থাৎ ধাৰা ৭১(জে) আৰু নিয়ম ১১৩(এ) একেলগে প্ৰযোজ্য হ'ব নোৱাৰে। আনহাতে যেতিয়া ধাৰা ৭১(ই)ৰ অধীনত বৰ্খাস্তৰ শাস্তি প্ৰদান কৰা হয়, নিয়ম ১১৩(এ)ৰ বিধানবোৰ আকৰ্ষিত হয়। শাস্তিৰ ফলত নিয়মাৱলীৰ অধীনত দিয়া পেঞ্চন বা পাৰিতোষিকৰ সুবিধা কাঢ়ি লোৱা হয়। প্ৰতিপক্ষৰ দৰে কৰ্মচাৰীৰ ক্ষেত্ৰত সেনা আইনৰ ধাৰাৰ অধীনত বৰ্খাস্তৰ আদেশই তেওঁক পেঞ্চন বা পাৰিতোষিকৰ বাবে অযোগ্য কৰি তুলিব। কোনো ব্যক্তিয়ে পেঞ্চন বা পাৰিতোষিক প্ৰদানৰ বাবে যোগ্য হ'বলৈ হ'লে তেওঁক সেৱাৰ পৰা বৰ্খাস্ত কৰা হোৱা উচিত নহয়। সেয়েহে, সেনা আইনৰ ধাৰাৰ অধীনত বৰ্খাস্ত কৰাটো পেঞ্চন বা পাৰিতোষিক প্ৰাপ্ত কৰাৰ বাবে অযোগ্যতা।

মালহোত্ৰাই লগতে যুক্তি আগবঢ়ায় যে ১১৩(এ) নিয়মাৱলী বৈষম্যমূলক আৰু ইয়াৰ উপৰিও যি পেঞ্চন উপাৰ্জন কৰা হয় সেয়া সংশ্লিষ্ট ব্যক্তিজনৰ সম্পত্তি হৈ পৰে আৰু সেইটো কাঢ়ি নিব নোৱাৰি। কিন্তু উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ সন্মুখত এনে কোনো বিতৰ্ক উত্থাপন হোৱা নাছিল। যিকোনো ক্ষেত্ৰতে আমি উক্ত বিবাদত কোনো যোগ্যতা দেখা নাপাওঁ। প্ৰথমতে, জুনিয়ৰ কমিছনড অফিচাৰ আৰু কমিছনড অফিচাৰ বিষয়াসকল বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ অন্তৰ্ভুক্ত। সেইবোৰ একেধৰণৰ পৰ্যায়ত অৱস্থিত নহয়। তদুপৰি, নিয়ম আৰু নিয়মাৱলীৰ দ্বাৰা পেঞ্চন প্ৰদান কৰা হয় যি পৰিস্থিতিৰ বাবে

প্ৰদান কৰিব পাৰে আৰু কৰে যিয়ে এজন ব্যক্তিক সেইটো প্ৰাপ্ত কৰিবলৈ অযোগ্য কৰি তুলিব। বৰ্খাস্ত হোৱাৰ ফলত এজন জুনিয়ৰ কমিছনড অফিচাৰৰ পেঞ্চন বা পাৰিতোষিক প্ৰাপ্ত কৰাৰ অধিকাৰ নাই। নিয়ম ১১৩(এ) কোনো কাৰণতে অবৈধ নহয়।

ওপৰোক্ত কাৰণসমূহৰ বাবে আমি এই সিদ্ধান্তত উপনীত হওঁ যে কমিছনড অফিচাৰসকলৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নিয়ম ১৬(এ)ৰ বিপৰীতে অন্যান্য পদবীৰ নন-কমিছনড অফিচাৰ আৰু নন-কম্বেইটেন (নিযুক্তিপ্ৰাপ্ত)ৰ এনে এজন ব্যক্তিক সেনা আইনৰ অধীনত বৰ্খাস্ত কৰিলে তেওঁ পেঞ্চন বা পাৰিতোষিকৰ বাবে অযোগ্য হ'ব। অৱশ্যে, সেনা আইনৰ অধীনত বৰ্খাস্ত কৰা ব্যক্তি এজনৰ ক্ষেত্ৰত ৰাষ্ট্ৰপতিৰ সেই হাৰত সেৱা পেঞ্চন প্ৰদান কৰাৰ অধিকাৰ আছে, কিন্তু ব্যতিক্ৰমী পৰিস্থিতিত আৰু তেওঁৰ বিবেচনা অনুসৰি সেৱা পেঞ্চন এনে হাৰতকৈ অধিক নহয় যাৰ বাবে সংশ্লিষ্ট ব্যক্তিজনে অন্যথা যোগ্যতা অৰ্জন কৰিলেহেঁতেন যদি তেওঁক একেদিনাই অব্যাহতি দিয়া হ'লহেঁতেন।

ওপৰৰ কথাখিনিৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি এই আপীলৰ অনুমতি দিয়া হৈছে, উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ৰায়টো আঁতৰাই ৰখা হৈছে যাৰ ফলত প্ৰতিবাদীয়ে দাখিল কৰা লেখ আবেদন খাৰিজ কৰা হ'ব। খৰচৰ ক্ষেত্ৰত কোনো আদেশ নাথাকিব।

দেৱানী আপীল নং ৩৬১৩/৯৪, ৭৪৬৭/৯৪ আৰু ৪৮৫২/১৯৯৫।

এই আপীলসমূহত অন্তৰ্ভুক্ত প্ৰশ্নটো ১৯৯৬ চনৰ দেৱানী আপীল নং ৩৬০৯-ৰ প্ৰশ্নটোৰ সৈতে একে। তাত উল্লেখ কৰা কাৰণসমূহৰ বাবে এই আপীলসমূহো অনুমোদিত যদিও খৰচৰ ক্ষেত্ৰত কোনো আদেশ নাই।

টি. এন. এ. আপীলৰ অনুমতি দিয়া হৈছে।

অনুবাদক: মৃদুল হাজৰিকা, কনিষ্ঠ অনুবাদক, অনুবাদ শাখা, গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়।

DISCLAIMER

"The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation".

“স্থানীয় ভাষালৈ অনূদিত এই ৰায় গোচৰত জড়িত পক্ষই বুজি পোৱাৰ উদ্দেশ্যে সীমিত ব্যৱহাৰৰ বাবেহে। ইয়াৰ বাদে অন্য ক্ষেত্ৰত অনূদিত ৰূপ ব্যৱহৃত নহ’ব। সকলো ব্যৱহাৰিক আৰু বিভাগীয় কামৰ লগতে ৰায়ৰ কাৰ্য্যকৰীকৰণ আৰু ৰূপায়ণৰ ক্ষেত্ৰতো এই ৰায়ৰ ইংৰাজী সংস্কৰণটোৰেই সঠিক বিবেচিত হব।”